

Kwaliteit

Onderzoek

Aantrekkelijker

Motivatie

Wat werkt wel?

Efficiënter onderwijs

Toegevoegde waarde

Effectief

Wat werkt niet?

Een fluisterend oor

Het nut van synchroon coachen

Voorwoord

Voor leraren die het vak willen leren of zich verder willen professionaliseren is het belangrijk dat zij feedback krijgen op hun handelen in de klas. Meestal vindt feedback plaats als de les voorbij is. Ict maakt het mogelijk dat leraren al tijdens de les aanwijzingen krijgen hun onderwijsgedrag te optimaliseren. Door gebruik van een zogenaamd 'oortje' kan een (aankomend) leraar direct worden bijgestuurd en gecorrigeerd, zonder dat het de les verstoort. De leraar krijgt op deze manier sneller effectief onderwijsgedrag onder de knie.

Nele Coninx, Karel Kreijns en Wim Jochems zetten in deze publicatie de meerwaarde van synchroon coachen op een rij en beschrijven hoe dit het beste ingezet kan worden in praktijksituaties. Daarmee komt een nieuw aspect in de onderzoeksreeks aan bod: ict als hulpmiddel voor professionalisering van leraren.

De publicatie is niet alleen interessant voor lerarenopleiders van beginnende leraren. Ook gevorderde leraren kunnen profijt hebben van de werkwijze van synchroon coachen. Bijvoorbeeld bij het leren omgaan met ict-toepassingen die ander didactisch gedrag vereisen dan een leraar gewend is.

Alfons ten Brummelhuis
Hoofd Onderzoek Kennisnet

Inhoud

0	Inleiding	4
1	Wat is synchroon coachen?	6
1.1	Traditioneel en synchroon coachen	6
1.2	Voordelen van synchroon coachen	6
1.3	De ontwikkeling van synchroon coachen	7
1.4	Mogelijkheden van synchroon coachen	7
1.5	De plaats van synchroon coachen in de stage	8
1.6	Gedragingen waarop synchroon gecoacht wordt	8
2	Eisen waaraan synchroon coachen moet voldoen	11
2.1	Ervaren coaches of peers	11
2.1.1	Wie moet die ervaren coach zijn?	12
2.2	Uit welke elementen bestaat onmiddellijke feedback?	12
2.2.1	De boodschap moet correctief zijn	12
2.2.2	De boodschap moet specifiek zijn	12
2.2.3	De boodschap moet voorgestructureerd zijn	13
2.2.4	De boodschap moet kort en duidelijk zijn	14
3	Effecten van synchroon coachen	15
3.1	Tevredenheid	15
3.2	Gedragsverandering	16
4	Aan de slag met synchroon coachen	17
4.1	Stappenplan voor de coach	17
4.2	Toelichting op het stappenplan	18
5	Meer weten?	21
5.1	Literatuur	21
5.2	Over de auteurs	22
5.3	Een vraag stellen	23
	Samenvatting	24
	Colofon	27

0 Inleiding

Leraren in opleiding worden gecoacht, dat spreekt vanzelf. Zij krijgen aanwijzingen bij de microlessen op de lerarenopleiding, en ze lopen stage. Dan maken ze afspraken met de begeleidende leraar en als ze de les gegeven hebben, volgt een nagesprek. Dit is de meest gebruikelijke vorm van coaching.

Maar het is ook mogelijk de leraar in opleiding al tijdens de les te coachen. Dit gebeurt met een draadloos ontvangertje, een 'oortje'. De student krijgt korte boodschappen ingefluisterd, met aanwijzingen die hij meteen kan toepassen. Als het goed is, heeft de feedback nog tijdens de les resultaat. Dit noemen we 'synchroon coachen'.

De plaats waar de coach influistert, bepaalt welke apparatuur nodig is. Wanneer hij in de klas zit, heeft hij aan een eenrichtingsoortje genoeg. Zit hij in een aangrenzende ruimte, dan moet hij de student kunnen horen en heeft hij een tweerichtingsoortje nodig. Nog ingewikkelder wordt het wanneer hij in een willekeurige ruimte zit, bijvoorbeeld op afstand. Dan heeft hij ook nog beeld nodig en is een cameraopstelling noodzakelijk. In deze publicatie beperken we ons tot de eenvoudigste situatie: de coach achterin de klas.

Figuur 1: Man met oortje

Niet alles wat een leraar in opleiding moet weten en kunnen, kan synchroon worden gecoacht. Vakinhoud bijvoorbeeld leent zich er niet voor. Het meeste effect valt te verwachten bij een aantal basisvaardigheden:

- klassenmanagement
- didactiek
- pedagogische relatie met leerlingen

In paragraaf 1.5 gaan we hierop in.

Het doel van deze publicatie is: zakelijke informatie geven over synchroon coachen, wat het is en wat de resultaten ervan zijn, aangevuld met aanbevelingen voor de praktijk. Het is niet alleen bedoeld voor lerarenopleiders, begeleidende leraren en leraren in opleiding, maar voor alle leraren en schoolleiders.

De vraag die als een rode draad door dit boekje loopt, luidt: 'Wat bepaalt het succes van synchroon coachen?' De antwoorden zijn gebaseerd op een uitgebreid literatuuronderzoek en op ons eigen onderzoek naar synchroon coachen (Coninx, 2011).

1 Wat is synchroon coachen?

1.1 Traditioneel en synchroon coachen

Synchroon coachen is voortgekomen uit het traditionele coachingsgesprek. De coach observeerde de leraar in opleiding. Achteraf bespraken ze samen de les of kwam de feedback via e-mail, en werden er afspraken gemaakt voor de volgende les.

Deze aanpak heeft nadelen:

- De student moet wachten tot de volgende les om de verbeteringen uit de feedback uit te proberen. Dan is de herinnering aan de probleemsituatie vaak alweer vervaagd (Scheeler, 2004).
- In het traditionele nagesprek staat reflectie voorop. Maar niet alle studenten zijn daartoe in staat. Zeker in het begin hebben zij behoefte aan concrete handvatten, aan praktische aanwijzingen die ze direct kunnen uitproberen in de klas.

Synchroon coachen ondervangt deze nadelen. De feedback is – als de begeleider het goed doet – concreet en heeft – als de student het goed doet – onmiddellijk effect. Bovendien vervangt het oortje het nagesprek niet, integendeel, het vormt er een aanvulling op. Het nagesprek kan wel korter worden gehouden dan voorheen.

1.2 Voor- en nadelen van synchroon coachen

Voordelen:

- Het belangrijkste voordeel is dat de leraar in opleiding meteen stopt met zijn verkeerde manier van lesgeven. Hij corrigeert zichzelf en bereikt in latere lessen de juiste aanpak ook steeds sneller (O'Reilly, 1994).
- Ook de begeleiding van de coach wordt beter. Hij kan zich focussen op specifieke gedragingen en daar in de nabespreking op terugkomen. Zo wordt voor beiden concreter wat er aan de manier van lesgeven nog schort. Voor een volgende les kunnen ze daar korte, specifieke boodschappen voor afspreken (Sleutjens, 2008).
- Bovendien blijken studenten de onmiddellijke feedback erg waardevol te vinden. Niet alleen omdat ze hun gedrag in de klas meteen kunnen bijsturen, maar ook omdat het oortje hun het gevoel geeft dat ze er niet alleen voor staan en steeds kunnen terugvallen op hun coach (Coninx, 2011). Zo fungeert het oortje als vangnet.

Nadelen:

- Het gefluister van de coach kan de leerlingen afleiden en storen.
- Korte, duidelijke boodschappen geven is een kunst die niet iedere coach verstaat. Zo klaagde een student: 'Mijn coach vond het heel moeilijk om zich in te houden. Ze had zo vijf minuten achter elkaar mijn oor kunnen volteteren.' (Citaten van leraren komen uit Coninx, 2011.)

1.3 De ontwikkeling van synchroon coachen

In het begin was synchroon coachen vooral gericht op het uitproberen van de apparatuur en het exploreren van de mogelijkheden. Korte feedbackberichten van vier à vijf woorden bleken het best te werken. Wel was het voor de coach vaak lastig om het juiste moment te bepalen om feedback te geven. Pilotstudies lieten zien dat synchroon coachen ook bruikbaar was bij het oefenen van gesprekstechnieken, zoals interviews en sollicitatiegesprekken.

Later werden de mogelijkheden en moeilijkheden van synchroon coachen verder onderzocht (Hooerman, 2008). Video-opnames lieten zien dat veel studenten met oortjes beter gingen lesgeven en sneller op fouten reageerden, maar ook dat deze techniek zijn beperkingen had. Vakinhoudelijke informatie bijvoorbeeld was niet of nauwelijks in te fluisteren, omdat de ontvanger dan overbelast raakte: hij moest immers zowel de boodschap verwerken als de klas in de gaten houden. Als mogelijke oplossing werd bepleit dat coaches en studenten vooraf een training zouden volgen, met als voornaamste doel de cognitieve belasting te verminderen. Ze zouden bijvoorbeeld korte standaardboodschappen kunnen afspreken die de coach geeft.

Een andere mogelijkheid is de standaardboodschappen in te voeren in de computer (Coninx, 2010). Het programma CONPAS heeft er dertig, zoals: 'Oogcontact', 'Intonatie', 'Goed zo', 'Negeren', 'Vragen naar kennis', 'Na de les laten nakomen'. Deze worden gekoppeld aan knoppen en aan een menselijke stem. De coach hoeft niet meer te fluisteren maar kan volstaan met op een knop te drukken, waarna de student door het oortje de gesproken boodschap hoort.

1.4 Mogelijkheden van synchroon coachen

Niet alleen bij beginnende maar ook bij gevorderde leraren neemt de behoefte aan coaching toe. Er gaan stemmen op om de rol van de leraar als coach uit te breiden en te verdiepen en het ziet ernaar uit dat synchroon coachen hierin een belangrijke rol krijgt.

Daarnaast kan synchroon coachen helpen om de zorgwekkend hoge uitval van beginnende leraren tegen te gaan (Commissie Leraren, 2007). Onderzoek heeft aangetoond dat een succesvolle voorbereiding op het beroep gevoelens van

angst, isolement en machteloosheid kan verlagen (Brown, 2005). Kan, want leraren in opleiding geven aan dat zij de effectieve ondersteuning tijdens hun opleiding soms gemist hebben (Rushton, 2003). Het ging hun dan vooral om 'hulp bij het nemen van beslissingen'. Dit klopt met wat we weten over leren. Wie leert, verandert zijn gedrag het best wanneer hij systematisch feedback krijgt en veelvuldig in de praktijk kan oefenen. En niet alleen systematisch en veelvuldig, maar ook onmiddellijk.

1.5 De plaats van synchroon coachen in de stage

Klassenmanagement, didactiek en de pedagogische relatie met leerlingen – dat zijn de elementen waar concreet synchroon op gecoacht kan worden (zie ook 1.6). Omdat het basisvaardigheden zijn, verdienen ze – en verdient synchroon coachen – een plaats voorin de stage. Niet in de allereerste weken, want de coach en de leraar in opleiding hebben, omdat ze elkaar meestal nog niet kennen, even tijd nodig om aan elkaar te wennen en de coach moet via observaties kijken met wie hij te doen heeft en een plan opstellen. Een week of vier is daarvoor genoeg; daarna kan het synchroon coachen beginnen.

Onderzoek wijst uit dat het ook niet zo lang hoeft te duren. Gemiddeld vier keer; dan is het maximale effect op de gedragsverandering bereikt en voegt synchroon coachen niets meer toe (Scheeler, 2002; Thomson, 1978). Een praktische tip: begin in één klas en kijk of het effect heeft; pas de techniek daarna ook in andere klassen toe.

Een nagesprek blijft nodig, liefst zo snel mogelijk na de geobserveerde les. Daarvoor zijn vier redenen:

- De ervaringen zijn nog vers
- Coach en student kunnen nagaan wat al is bereikt, en nieuwe doelen stellen
- De coach kan de student vertrouwd maken met reflectie op zijn eigen handelen
- De coach kan zaken aan de orde stellen die zich niet of minder goed lenen voor synchroon coachen, zoals vakinhoudelijke instructies.

1.6 Gedragingen waarop synchroon gecoacht wordt

Zoals gezegd heeft synchroon coachen vooral betrekking op drie competenties: klassenmanagement, didactiek en de pedagogische relatie met de leerlingen. Meer in detail:

Klassenmanagement

Leraren die geen problemen hebben met klassenmanagement (en waarbij leerlingen graag in de klas zitten), bereiken dat vooral met non-verbaal gedrag (Van Tartwijk, 1993). De belangrijkste elementen daarvan zijn:

- basishouding (zitten, hurken, door de klas lopen)
- te veel of te weinig gebaren
- verplaatsen
- in het territorium van de leerlingen komen
- knikken
- lichaamsoriëntatie (kan de leraar alle leerlingen zien?)
- aanraken (voorzichtig!)
- fixeren met de ogen
- intonatie
- stemvolume
- pauze (even wachten tot de leraar alle aandacht heeft, dan doorgaan)
- hoofdschudden
- werk van leerlingen tonen
- lachen
- afkeuren

Didactiek

Een goede leraar laat zijn leerlingen leren met 'activerende instructie' (Sol, 2009). Dat kan hij vooral bereiken met de volgende gedragingen:

- aangeven wat correct is en waarom
- een suggestie geven en waarom
- een goede oplossing geven en waarom
- een standaard aangeven
- een probleem verhelderen
- voordoen
- een begrip uitleggen
- een aanpak uitleggen
- het probleem van een leerling preciezer omschrijven
- de leerling vragen wat hij al gedaan heeft
- het denkproces van de leerling stimuleren
- een opdracht geven

Pedagogische relatie met leerlingen

Goede leraren kunnen gedifferentieerd aandacht besteden aan alle leerlingen (Goodman, 2008). Om de leerlingen individueel aandacht te kunnen geven, zijn de volgende gedragingen mogelijk:

Belonen

- een bemoedigende opmerking maken
- non-verbaal aanmoedigen

Straffen

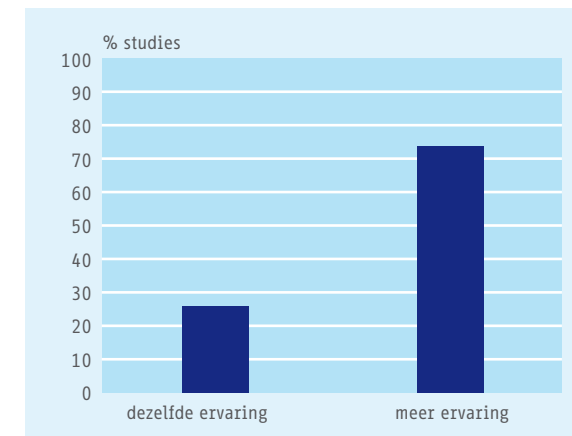
- waarschuwen
- afkeuren met ik-boodschap
- noemen en doorgaan met de les
- aankijken en stoppen met de les
- negeren
- leerling verplaatsen
- na de les laten nakomen
- straf geven
- eruit sturen

Op al deze gedragingen kan de leraar in opleiding synchroon worden gecoacht.

2 Eisen waaraan synchroon coachen moet voldoen

2.1 Ervaren coaches of peers

Moet een coach ervaring hebben met het geven van onmiddellijke feedback of kunnen peers – zoals medestudenten – ook ingeschakeld worden? Uit een analyse van het wetenschappelijk onderzoek naar synchroon coachen blijkt dat feedback van ervaren coaches het beste werkt.

Figuur 2: Wat is het meest effectief: dezelfde ervaring of meer ervaring? (op basis van analyse van effectstudies in Coninx, 2011)

Onderzoekers die hadden vastgesteld dat begeleiding door medestudenten niet tot een vermindering van kwaliteit leidde, gaven wel aan dat studenten zich niet zo op hun gemak voelden in hun rol van peercoach (White, 2000). Ze beschouwden het coachen als een vorm van bekritisieren van hun medestudenten (Chow, 2001). Er waren nog meer nadelen:

- De peers moesten een uitgebreide coachopleiding volgen met bijbehorende kosten
- Consistentie van de beoordeling was niet te garanderen
- De eis dat de peers feedback moesten geven op gedrag dat zij zichzelf nog eigen moesten maken, was wellicht te hoog (Scheeler, 2004)

De kwaliteit van de feedback hangt dus af van de ervaring van de coach. Hoe meer ervaring hij in een bepaalde vaardigheid heeft, des te zelfverzekerder en specifieker is hij in het geven van feedback.

2.1.1 Wie moet die ervaren coach zijn?

De begeleider op school is het meest geschikt als coach (Farrell, 2008). Hij besteedt veel tijd aan de coaching en is in de ideale positie om het gedrag van de studenten te observeren en er feedback op te geven.

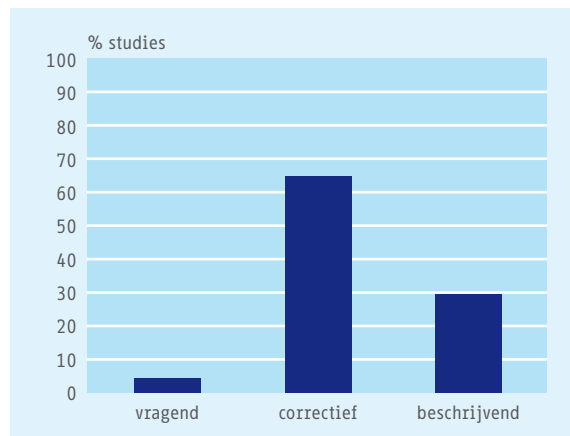
2.2 Uit welke elementen bestaat onmiddellijke feedback?

2.2.1 De boodschap moet correctief zijn

Meestal behoort een boodschap tot een van de volgende drie types:

1. vragend
2. correctief
3. beschrijvend

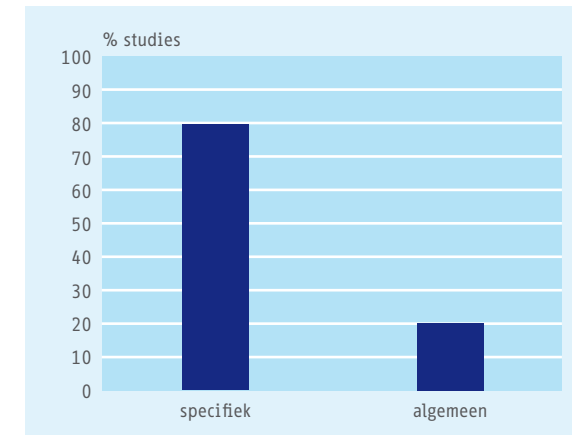
Het blijkt dat de correctieve boodschap verreweg het meeste effect heeft. Beschrijvende boodschappen storen.

Figuur 3: De meest effectieve boodschappen in percentages (op basis van analyse van effectstudies)

2.2.2 De boodschap moet specifiek zijn

Een boodschap kan specifiek zijn of algemeen. De leraren in opleiding hebben een duidelijke voorkeur voor specifieke boodschappen, zoals: 'Let op die leerling', of 'Zorg dat ze stil zijn en allemaal weer naar je luisteren'. De cijfers ondersteunen dit:

Figuur 4: De meest effectieve boodschappen in percentages (op basis van analyse van effectstudies)

Feedback die gefocust, specifiek, duidelijk en herhaalbaar is, is het meest effectief. Specifieke feedback is ook eenduidiger en daardoor makkelijker te interpreteren. De kans op misverstanden is kleiner en daardoor blijft de cognitieve belasting relatief beperkt (Scheeler, 2004).

2.2.3 De boodschap moet voorgestructureerd zijn

Een leraar in opleiding zei: 'Het zou handig zijn geweest wanneer we van tevoren afgesproken hadden op welke dingen ik feedback zou krijgen. Dat was misschien duidelijker geweest. Omdat ik bij sommige dingen die hij zei, zoals "Schrijf op", niet helemaal begreep wat hij bedoelde. Moest ik iets opschrijven of de leerlingen?' (Coninx, 2011).

Dit citaat laat precies zien waar het om gaat. Coach en student moeten van tevoren afspreken waar de coach op gaat letten, zodat de boodschappen kort en duidelijk kunnen zijn, terwijl de student precies weet wat de coach bedoelt.

De literatuur zegt, in meer abstracte bewoordingen, hetzelfde: 'Feedback moet informatie geven over het gedrag dat een leraar in opleiding op een bepaald moment vertoont en een alternatief bieden voor meer effectief gedrag.' Zijn motivatie neemt hierdoor toe (Hattie, 2007).

2.2.4 De boodschap moet kort en duidelijk zijn

Uit de reacties van de leraren in opleiding blijkt dat synchroon coachen ook een verslechtering kan zijn in plaats van een verbetering. Wanneer de coach te veel, te lange of onduidelijke boodschappen verstuurt, helpt hij de student van de wal in de sloot. Die staat intussen ook nog les te geven en kan zijn aandacht niet al te lang verdelen tussen de klas en de coach. Een student zei: 'Soms moest ik echt luisteren, luisteren, luisteren. Toen ik die aantekening op het bord stond te maken, stond ik gewoon te wachten. En ik had het gevoel dat leerlingen me zaten aan te kijken van: Wat sta jij nou te luisteren?' (Coninx, 2011).

In deze situatie dreigt cognitieve overbelasting. De coach kan die voorkomen door zo kort mogelijke boodschappen en duidelijke boodschappen te versturen (Scheeler, 2002). Het verdient aanbeveling dat coach en student hier afspraken over maken. Een zekere mate van standaardisering is wenselijk.

3 Effecten van synchroon coachen

Wat levert synchroon coachen nu eigenlijk op? Wat zijn de gunstige effecten ervan voor het onderwijs? Daar zijn nogal wat publicaties over, waaruit we kunnen opmaken dat de belangrijkste effecten te vangen zijn onder twee noemers: tevredenheid en gedragsverandering. We noemen de belangrijkste bevindingen uit ons literatuuronderzoek.

3.1 Tevredenheid

- *De studenten zijn tevreden over synchroon coachen*
Dit blijkt uit de cijfers: 53% vindt het ondersteunend, 73% nuttig en 60% positief. Niet alleen kunnen de studenten de feedback zonder haperen toe-passen in de klas, 73% zegt dat door de onmiddellijke feedback de reflectie achteraf tot betere inzichten leidt (Rock, 2009b).
- *De studenten vinden synchroon coachen bruikbaar*
Aanvankelijk zijn studenten bang dat de boodschappen hen afleiden en hun prestaties negatief beïnvloeden, maar nadat ze met de oortjes gewerkt hebben, veranderen ze van mening. Daarbij kan een rol gespeeld hebben dat ze niet alleen correcties maar ook aanmoedigen te horen kregen (Chow, 2001).
- *De studenten vinden synchroon coachen effectief*
'Effectief' betekent in dit verband: synchroon coachen heeft voordelen boven de traditionele begeleiding via een nagesprek. De studenten noemden drie voordelen:
 1. een betere band met de klas
 2. een betere band met de coach
 3. betere nagesprekken

Wat de punten 2. en 3. betreft, een student vertelde: 'We hadden veel meer contact. We spraken wel twee keer zo vaak met elkaar, over allerlei details van de les. Dat kon ook, want de coach kon zich de situaties tijdens de les veel beter herinneren' (Farrell, 2008).

- *De studenten ervaren dat bij synchroon coachen hun zelfvertrouwen groeit*
De nadruk moet hier liggen op 'ervaren', want uit cijfers uit kleinschalig onderzoek blijkt het niet. Het gaat om onderzoek bij kleine groepen van tien studenten die synchroon werden gecoacht versus tien studenten met nabespreking van videobeelden (Chow, 2001).

3.2 Gedragsverandering

Op het gebied van gedragsverandering zijn de effecten van synchroon coachen het talrijkst en het duidelijkst. Ze manifesteren zich zowel bij klassenmanagement als bij didactiek en de pedagogische relatie met de leerlingen.

- *De studenten gaan beter met de klas om*

De studenten die onmiddellijke feedback kregen, onderscheidden zich op twee punten: ze stimuleerden de leerlingen meer en ze prezen hen vaker (Bowles, 1976).

- *De studenten gaan beter instructie geven*

Dit kwam het duidelijkst naar voren op één punt: de studenten die onmiddellijke feedback kregen, gingen meer vragen stellen aan de leerlingen om te controleren of ze het wel begrepen hadden (Giebelhaus, 1994).

- *De studenten scheppen een beter klimaat in de klas*

De middelen daartoe zijn: aanmoediging, aanwijzingen en afkeuring. Bij synchroon coachen maakten de studenten hier duidelijk meer gebruik van, met als gevolg dat de leerlingen ook meer betrokken waren (Rock, 2009a).

4 Aan de slag met synchroon coachen

Bij synchroon coachen kan ook het nodige misgaan, zowel op technisch gebied (het oortje hapert, de batterijen raken leeg) als in de samenwerking tussen leraar in opleiding en coach. Om alles soepel te laten verlopen is het zaak dat beiden zich aan een stappenplan houden. Van de zeven stappen waaruit het bestaat, zijn de eerste vijf voorbereidend en eenmalig. Stap zes en zeven zijn uitvoerend en kunnen meerdere malen doorlopen worden.

4.1 Stappenplan voor de coach

Stap 1: Voldoe aan de randvoorwaarden

- 1a Schaf het materiaal aan
- 1b Stel je open voor deze manier van coachen
- 1c Schep een vertrouwelijke relatie met de student
- 1d Licht de leerlingen in
- 1e Plan de lessen

Stap 2: Vul het persoonlijk ontwikkelplan in

- 2a Laat de student het persoonlijk ontwikkelplan invullen
- 2b Vul het zelf in

Stap 3: Bespreek het persoonlijk ontwikkelplan

- 3a Bespreek de verschillen
- 3b Laat de student beslissen

Stap 4: (facultatief): Voer voorgestructureerde boodschappen in de computer in

- 4a Kies de voorgestructureerde boodschappen
- 4b Stel ze zo nodig bij

Stap 5: Oefen in een veilige omgeving

- 5a Maak een verbinding met het oortje
- 5b Test de apparatuur
- 5c Oefen in een veilige omgeving

- Stap 6:** Ga aan de slag in de klas
- 6a Laat het oortje gewoon worden
 - 6b Ga aan de slag
 - 6c Moedig de student aan
 - 6d Bescherm de student tegen cognitieve overbelasting
- Stap 7:** Organiseer een nagesprek
- 7a Houd het nagesprek zo snel mogelijk
 - 7b Laat de student reflecteren
 - 7c Koppel terug naar het persoonlijk ontwikkelplan

4.2 Toelichting op het stappenplan

Stap 1: Voldoe aan de randvoorwaarden

Schaf eerst de apparatuur aan. De student heeft een oortje nodig, liefst geen oordopje maar een oortje dat de schedel als klankkast gebruikt. Dan kan de student met beide oren naar de klas blijven luisteren. De coach heeft een microfoon, een laptop of een tablet nodig om de boodschappen in te fluisteren of te laten influisteren.

Het is belangrijk dat zowel de student als de coach openstaat voor deze aanpak. Er kunnen zich technische moeilijkheden voordoen (het signaal valt weg, de batterijen raken leeg) en dan moeten ze niet bij de pakken neerzitten maar het probleem oplossen.

Daarnaast moet er – zoals bij alle begeleiding – tussen student en coach een zekere mate van vertrouwen zijn. Juist bij synchroon coachen is dit het geval. In het begin is het voor de student een heel aparte sensatie om de coach aanwijzingen te horen fluisteren. Bij voldoende vertrouwen is hij eerder bereid de boodschappen te accepteren.

De leerlingen moeten ook weten wat er gaande is, want dat de student een oortje draagt, hebben ze onmiddellijk in de gaten. Wanneer hij uitlegt dat de coach hem hiermee aanwijzingen geeft, nemen de leerlingen dit doorgaans makkelijk op.

Het is het beste om eerst een paar lessen in dezelfde klas te plannen, dan kan de coach ook wennen. Het is namelijk niet eenvoudig om instructies te geven die onmiddellijk effect hebben. In dezelfde klas kunnen student en coach op elkaar ingespeeld raken. Na een les of vier kan het ook in andere klassen.

Stap 2: Vul het persoonlijk ontwikkelplan in

Synchroon coachen kan nooit zonder voorgesprek. De student en de coach moeten namelijk afspreken waar de coach op gaat letten. Dit gebeurt op basis van het persoonlijk ontwikkelplan, opgesteld nadat de coach de lessen van de student in de eerste vier weken geobserveerd heeft. Het plan vullen ze allebei in. De punten van aandacht – al dan niet in de vorm van sleutelwoorden – liggen op het gebied van klassenmanagement, didactiek en de pedagogische relatie met de leerlingen.

Stap 3: Bespreek het persoonlijk ontwikkelplan

Nadat student en coach het persoonlijk ontwikkelplan hebben ingevuld, kunnen er verschillen aan het licht komen, zowel tussen student en coach als tussen het gewenste en het vertoonde gedrag van de student. Zij spreken af welke gedragingen de coach gaat aanpakken. De afspraken kunnen de vorm hebben van korte, voorgestructureerde boodschappen.

Stap 4: Voer eventueel de sleutelwoorden in de computer in

Het is mogelijk de voorgestructureerde boodschappen in te voeren in de computer, met als basis de lijst in paragraaf 1.6. In het computerprogramma CON-PAS krijgen ze de vorm van digitale geluidsbestanden, ingesproken door een vriendelijke vrouwenstem. Zij neemt de rol van de coach over.

Stap 5: Oefen in een veilige omgeving

Het is noodzakelijk de apparatuur eerst te testen en ermee te oefenen. Dat kan het beste in een apart lokaal. Een half uur is genoeg: tien minuten om het apparaat onder de knie te krijgen, twintig minuten om eraan te wennen. De coach moet leren om de feedback binnen drie seconden te geven, de student moet leren om er iets mee te doen.

Stap 6: Ga aan de slag in de klas

In principe kunnen student en coach nu aan de slag. Het is aan te bevelen dat de coach in de eerste les zo vaak mogelijk ‘goed zo’ influistert. Voor allebei moet deze manier van coachen eerst nog gewoon worden en het influisteren van aanmoedigingen vergroot het zelfvertrouwen van de student. Om hem niet met boodschappen te overladen is het ook aan te bevelen om in de eerste les maar een paar sleutelwoorden te gebruiken.

Stap 7: Organiseer een nagesprek

Het is het beste om zo snel mogelijk na de les een nagesprek te plannen. Student en coach kunnen zich dan de les veel beter voor de geest halen en sneller

tot oplossingen komen. Zo komt er tijd vrij voor dieper gaande reflectie. So- wieso is het nagesprek van een synchroon gecoachte les meestal korter, omdat het gedrag van de student al uitvoerig is besproken op basis van het persoon- lijk ontwikkelplan. Het is dan ook mogelijk om nieuwe sleutelwoorden af te spreken.

Na een les of vier heeft synchroon coachen zijn maximale rendement bereikt.

5 Meer weten?

5.1 Geraadpleegde literatuur

- Bowles, E. P., & Nelson, R. O. (1976). Training teachers as mediators: Efficacy of a workshop versus the bug-in-ear technique. *Journal of School Psychology, 14* (1): 15-25.
- Brown, S. W. (2005). Emily and Rebecca: A tale of two teachers. *Teaching and Teacher Education, 21* (6): 637-648.
- Chow, B.C., Mak, D., Cheung, S.Y. & Louie, L. (2001). *Sharing of good practice: use of the transmitter assisted learning*. Hong Kong: Department of Physical Education, Hong Kong Baptist University.
- Commissie Leraren (2007). *Leerkracht! Advies van de Commissie Leraren*. Den Haag: DeltaHage.
- Coninx, N.S., Kreijns, C.J., Jochems, W.M.G. (2010). *Perceived succes of im- mediate coaching of student teachers with WIME (Whisper In My Ear) device*. Paper voor de SITE conferentie, San Diego.
- Coninx, N.S., Kreijns, C.J., Jochems, W.M.G. (2011). *Kompas voor Excellen- tie. Handleiding voor Synchroon Coachen*. Eindhoven: Eindhoven School of Education. Beschikbaar via pth-educatief.nl en onderzoek.kennisnet.nl/onderzoeken-totaal/kompasvoorexcellentie.
- Farrell, A.C. & Chandler, D. (2008). Cooperating teachers' impressions of the Whisper in my ear (WIME) and traditional communication feedback methods for physical education pre service teachers. *Education and human develop- ment, 2* (1), 1-9.
- Giebelhaus, C. R., & Cruz, J. (1994). The mechanical third ear device: An alternative to traditional student teaching supervision strategies. *Journal of Teacher Education, 45*: 365-373.
- Goodman, J.I., Brady, M.P., Duffy, M.L., Scott, J., Pollard, N.E. (2008). The effects of 'bug-in-ear' supervision on special education teachers' delivery of learn units. *Focus on autism and other developmental disabilities, 23* (4), 207-216.
- Hattie, J. & Timperley, H. (2007). The Power of Feedback. *Review of Educa- tional Research, 77* (1): 81-112.
- Hooreman, R.W., Kommers, P.A.M., & Jochems, W.M.G. (2008). The effects of synchronous versus asynchronous coaching on the pedagogical action of trainee teachers in plenary situations. *International Journal of Continuing Engineering Education and Life-Long Learning, 18* (3): 338-350.
- O'Reilly, M. F., Renzaglia, A., & Lee, S. (1994). An analysis of acquisition, generalization and maintenance of systematic instruction competencies by pre service teachers using behavioral supervision techniques. *Education and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilities, 29*: 22-33.

- Rock, M.L., Gregg, M., Thead, B.K., Acker, S.E., Gable, R.A., Zigmond, N.P. (2009a). Can You Hear Me Now? Evaluation of an online wireless technology to provide real-time feedback to special education teachers-in-training. *Teacher Education and Special Education*, 32 (1): 64-82.
- Rock, M.L., Gregg, M., Howard, P.W., Ploessl, D.M., Maughn, S., Gable, R.A., Zigmond, N.P. (2009b). See me, hear me, coach me. Virtual bug-in-ear technology brings immediacy to professional development. *National staff development council*, 30 (3): 24-32
- Rushton, S. P. (2003). Two preservice teachers' growth in self-efficacy while teaching in an inner-city school. *The Urban Review*, 35 (3): 167-189.
- Scheeler, M.C., Lee, D.L. (2002). Using technology to deliver immediate corrective feedback to preservice teachers. *Journal of behavioral education*, 11 (4): 231-241.
- Scheeler, M.C., Ruhl, K.L., McAfee, J.K. (2004). Providing performance feedback to teachers: a review *Teacher education and special education*, 27 (3): 396-407.
- Sleutjens, A., Martens, R., Dirckx, P., Marinissen, J., Kommers, P., Hooreman, R. (2008). Synchrone coaching geeft studenten vertrouwen. *Onderwijsinnovatie*, 1: 28-31
- Sol, Y.B., Stokking, K.M. (2009). Mondelinge feedback bij zelfstandig werken. Interactie tussen docenten en leerlingen in het VO. Utrecht: IVLOS en Afdeling Onderwijskunde, Universiteit Utrecht.
- Tartwijk, J. van (1993). *Docentgedrag in beeld: De interpersoonlijke betekenis van nonverbaal gedrag van docenten in de klas*. Utrecht: Dissertatie Universiteit Utrecht.
- Thomson, C.L. (1978). An experimental analysis of some procedures to teach priming and reinforcement skills to preschool teachers. *Monographs of the society for research in child development*, 43 (4), 1-86
- White, J., & Gordon, J. (2000). There's a bug in my ear: Value adding through authentic interview experience. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 2(1): 287-298

5.2 Over de auteurs

Nele Coninx is verbonden aan de Fontys Lerarenopleiding Sittard en aan de Eindhoven School of Education. Haar promotie is gericht op het meten van effecten van synchroon coachen. Daarnaast werkt ze als lerarenopleider nauw samen met begeleiders op school om de begeleiding van leraren in opleiding te optimaliseren.
ns.coninx@fontys.nl

Karel Kreijns is universitair hoofddocent bij het Ruud de Moor Centrum van de Open Universiteit. Zijn expertise betreft multimediale didactiek, computerondersteund samenwerkend leren en de sociaalpsychologische aspecten van online netwerklernen. Daarnaast is hij lector Educatieve functies van ICT aan Fontys Lerarenopleiding Sittard.
karel.kreijns@ou.nl
k.kreijns@fontys.nl

Wim Jochems is hoogleraar onderwijsinnovatie aan de Eindhoven School of Education van de Technische Universiteit Eindhoven en bouwdecaan van de Lerarenuniversiteit bij de Open Universiteit Nederland. Zijn interesse gaat uit naar de vernieuwing van onderwijs en in het bijzonder de rol van leraren daarin. Eerder was hij ook eindverantwoordelijk voor de universitaire lerarenopleiding aan de Technische Universiteit Delft en hoogleraar-directeur van het Onderwijstechnologisch Expertise Centrum van de Open Universiteit.
wim.jochems@ou.nl
wjochems@tue.nl

De auteurs van dit rapport stellen het op prijs wanneer u uw ervaringen met synchroon coachen met hen wilt delen. Aarzel niet om hun uw vragen, suggesties, commentaar, ervaringen en twijfels toe te sturen.

5.3 Een vraag stellen

De afdeling Onderzoek van Kennisnet kan specifieke vragen over dit onderzoek beantwoorden. Mail naar onderzoek@kennisnet.nl of bel naar 0800-321 22 33.

Samenvatting

Een fluisterend oor. Het nut van synchroon coachen

Kennisnet Onderzoeksreeks, nr. 35

Synchroon coachen houdt in dat de leraar in opleiding is uitgerust met een draadloos ontvangertje, een 'oortje', waar de begeleidende leraar tijdens de les korte aanwijzingen in fluistert die de student meteen kan toepassen. Dit boekje wil een antwoord geven op de vraag: 'Wat bepaalt het succes van synchroon coachen?'

- 1 Synchroon coachen vervangt het traditionele nagesprek niet maar geeft er een aanvulling op. Het belangrijkste voordeel is dat de student zijn verkeerde manier van lesgeven meteen corrigeert en ook op de lange termijn steeds sneller de juiste aanpak vindt. Maar deze manier van coachen heeft ook zijn beperkingen: vakinhoud bijvoorbeeld leent zich er niet voor. Het meeste effect is te verwachten op drie gebieden:

- klassenmanagement
- didactiek
- pedagogische relatie met leerlingen

Deze zijn te verdelen in een kleine veertig gedragingen. Het is mogelijk dat die – ingevoerd in de computer – in de vorm van voorgestructureerde boodschappen het oortje bereiken.

Omdat het om basisvaardigheden gaat, is de juiste plek voor synchroon coachen aan het begin van de stage. Het moet ook niet te lang duren: na een les of vier is het maximale effect wel bereikt.

- 2 De feedback tijdens de les moet niet van een medestudent komen maar van een ervaren leraar, liefst een begeleider op school. Goede feedback is

- correctief
- specifiek
- voorgestructureerd
- kort en duidelijk

Daarmee kan worden voorkomen dat de student 'cognitief overbelast' raakt omdat hij te veel tegelijk aan zijn hoofd heeft.

- 3 De gunstige effecten van synchroon coachen liggen op twee gebieden: tevredenheid en gedragsverandering.

Tevredenheid:

- De studenten zijn tevreden over synchroon coachen
- De studenten vinden synchroon coachen bruikbaar, bruikbaarder dan ze hadden verwacht
- De studenten vinden synchroon coachen effectief: ze kregen een betere band met de klas en de coach en hadden betere nagesprekken
- De studenten ervaren dat bij synchroon coachen hun zelfvertrouwen groeit

Gedragsverandering:

- De studenten gaan beter met de klas om
- De studenten gaan beter instructie geven
- De studenten scheppen een beter klimaat in de klas

- 4 Om alles soepel te laten verlopen, moeten de student en de coach zich allebei aan een stappenplan houden. De instructies voor de coach luiden:

1. Voldoe aan de randvoorwaarden
Schaf het materiaal aan, schep een vertrouwelijke relatie met de student en licht de leerlingen in.
2. Vul allebei het persoonlijk ontwikkelplan in
3. Bespreek het persoonlijk ontwikkelplan
Spreek in elk geval met de student af welke gedragingen je gaat aanpakken. Dat kan in de vorm van sleutelwoorden: korte, voorgestructureerde boodschappen.
4. (facultatief) Voer de sleutelwoorden in de computer in
5. Oefen in een veilige omgeving
6. Ga aan de slag in de klas
Moedig de student zo vaak mogelijk aan en voorkom cognitieve overbelasting.
7. Organiseer een nagesprek

Colofon

Een fluisterend oor. Het nut van synchroon coachen

© Kennisnet, Zoetermeer

November 2011

Opdrachtgever:

Stichting Kennisnet, Zoetermeer

ISBN: 978-90-77647-52-3

Onderzoek:

Nele Coninx, Fontys Lerarenopleiding Sittard & Eindhoven School of Education
Karel Kreijns, Ruud de Moor Centrum & Fontys lectoraat Educatieve functies van ICT
Wim Jochems, Eindhoven School of Education & Open Universiteit

Tekstredactie

Het Laatste Woord, Bennekom

Vormgeving

Tappan Communicatie, Den Haag

Druk

OBT, Den Haag

Naamsvermelding-NietCommercieel-GeenAfgeleideWerken 2.5 Nederland

De gebruiker mag:

- het werk kopiëren, verspreiden, tonen en op en uitvoeren onder de volgende voorwaarden:
 - Naamsvermelding. De gebruiker dient bij het werk de naam van Kennisnet te vermelden.
 - Niet-commercieel. De gebruiker mag het werk niet voor commerciële doeleinden gebruiken.
 - Geen Afgeleide werken. De gebruiker mag het werk niet bewerken.
- Bij hergebruik of verspreiding dient de gebruiker de licentievoorwaarden van dit werk kenbaar te maken aan derden.
- De gebruiker mag uitsluitend afstand doen van een of meerdere van deze voorwaarden met voorafgaande toestemming van Kennisnet.

Het voorgaande laat de wettelijke beperkingen op de intellectuele eigendomsrechten onverlet.
(www.creativecommons.org/licenses)

Dit is een publicatie van Stichting Kennisnet. kennisnet.nl

Kennisnet Onderzoeksreeks

Wat weten we uit wetenschappelijk onderzoek over ict in het onderwijs en hoe kunnen scholen samen met onderzoekers voortbouwen op beschikbare resultaten uit eerder uitgevoerd onderzoek?

De Kennisnet Onderzoeksreeks *Ict in het onderwijs* heeft als doel een verzamelplaats te zijn voor antwoorden op deze vragen. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van de praktijkervaringen van onderwijsprofessionals en resultaten uit wetenschappelijk onderzoek. Deze reeks is bedoeld voor management en leraren in het onderwijs en voor instellingen en organisaties die het onderwijs ondersteunen bij effectief en efficiënt gebruik van ict.

2008

- #1 Kennis van Waarde Maken
- #2 Leren met meer effect
- #3 Ict werkt in het vmbo!
- #4 Games in het (v)mbo
- #5 Web 2 in de BVE
- #6 Digitale schoolborden in het PO
- #7 Speciaal onderwijs levert maatwerk met ict
- #8 Opbrengsten van ict-projecten
- #9 Leren in Second Life
- #10 HomoZappiens@Schonenvaart.mbo

2010

- #21 Zelfstandig leren rekenen met het digibord
- #22 Leren van moderne vreemde talen
- #23 Opbrengsten van Leren met meer effect
- #24 Meerwaarde van het digitale schoolbord
- #25 Effecten van games
- #26 Maak kennis met TPACK
- #27 Duurzame onderwijsvernieuwing
- #28 De prijs van digitaal leermateriaal
- #29 Een digitaal klassenboek
- #30 Leren met je mobiel

2009

- #11 Web 2.0 als leermiddel
- #12 De betrouwbaarheid van internetbronnen
- #13 Leren met meer effect: de onderzoeksresultaten
- #14 Samen Engels Leren Spreken
- #15 Taalontwikkeling van jonge kinderen
- #16 Digitaal leermateriaal taalonderwijs PO
- #17 Jongeren en interactieve media
- #18 Essays over bruikbaar digitaal leermateriaal
- #19 Computersimulaties in het VO
- #20 Eerst onderwijsvisie, dan techniek

2011

- #31 Opbrengsten van EXPO
- #32 Zes voordelen van ict voor het mbo
- #33 Webquests
- #34 Ict en rekenen in het basisonderwijs
- #35 **Synchroon coachen**

Stichting Kennisnet

Postadres	Bezoekadres	T (0800) 321 22 33
Postbus 778	Paletsingel 32	E info@kennisnet.nl
2700 AT Zoetermeer	2718 NT Zoetermeer	W kennisnet.nl